

4

Març
2005

Butlletí de l'Arxiu
Municipal de Cambrils

L'Arxiu t'informa

Es convoca la VI Beca de Recerca Vila de Cambrils

L'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils ha convocat la sisena edició de la Beca de Recerca Vila de Cambrils.

Hi poden optar tots aquells que presentin projectes de recerca relacionats amb Cambrils o els seus personatges.

Els temes que es poden tractar són molt diversos: la història, l'art, la geografia, la pesca, el turisme, la música...

La Beca de Recerca Vila de Cambrils pretén donar suport a la investigació, amb la finalitat d'afavorir l'aparició de propostes d'estudi sobre el nostre municipi.

En aquesta sisena edició, la Beca està dotada amb 4.000 €.

Fins al dia 15 de setembre de 2005 es poden presentar els projectes. Les bases les trobareu a www.cambrils.org/cultura/

Per a qualsevol consulta us podeu adreçar a l'Àrea de Cultura (Tel. 977 368 484).

Notícies

- El 29 de desembre va entrar en vigor el Reglament de l'Arxiu Municipal de Cambrils (AMCAM). A l'indret web de l'AMCAM hi trobareu el text íntegre i també informació sobre el seu contingut.

- Els darrers mesos, l'AMCAM ha atès diverses consultes en relació amb les persones que per motius polítics van sofrir privació de llibertat durant la Guerra Civil de 1936-39 i la posterior repressió franquista. Es tracta de persones que van estar internades en presons, camps de concentració o batallons de treballadors.

Dins del procés de reparació de la memòria històrica relacionada amb la Guerra Civil, l'any 2000 el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va publicar el Decret 288/2000, de 31 d'agost, on es regulava la concessió d'indemnitzacions a aquestes persones. Qui s'hi vol acollir ha d'acreditar els

períodes en què va estar privat de llibertat. Per poder atendre aquestes peticions, el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya ha demanat als Ajuntaments proves que ho testimonien.

La recerca realitzada en la documentació de l'AMCAM ha permès demostrar l'estada a la presó d'algunes de les persones que ho havien sol·licitat. Es tracta de documentació d'accés restringit al públic en general -padrons, informes...-, perquè conté dades que afecten la intimitat de les persones. Sí que es pot informar els interessats que ho demanen.

Aquestes proves documentals s'han enviat al Departament de Justícia per tal d'incorporar-les a l'expedient d'indemnització.

L'AMCAM compleix així una de les seves tasques: conservar la documentació per tal de garantir els drets dels ciutadans.

El moixó que apareix a la capçalera d'aquest butlletí reproduïx un dibuix que es pot veure al *Llibre d'ordinacions* de 1525-1889, del fons de l'Ajuntament de Cambrils. Es troba a la part interior de les cobertes del llibre, i possiblement va ser dibuixat per un dels escriptors que van intervenir en algun moment de la seva redacció.

Aquest tipus d'esbossos són relativament habituals en els llibres d'època medieval i moderna. Ens permeten conèixer aspectes de la vida quotidiana dels qui els escrivien o els utilitzaven.

Els documents de l'Hospital

L'AMCAM conserva la documentació produïda per l'Hospital de Cambrils, la institució municipal que des de l'Edat Mitjana s'encarregava d'atendre els pobres, transeünts i malalts. Són documents relacionats amb el funcionament de l'Hospital, la seva gestió econòmica, les seves instal·lacions i objectes, el proveïment de medicines i aliments als malalts...

Alguns es poden veure a l'exposició *L'antic Hospital de Cambrils: memòria d'un servei públic*, organitzada pel Museu d'Història de Cambrils. En el número anterior us oferíem un article sobre aquesta exposició i sobre la història de l'Hospital. En aquest, hem triat alguns documents que s'hi mostren i que són interessants per entendre com funcionava.

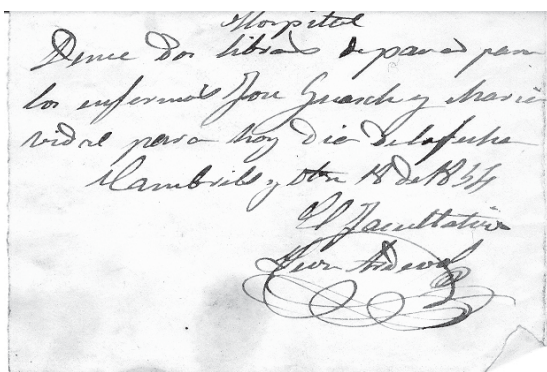
Paperetes de subministrament d'aliments

Una de les funcions de l'Hospital era proporcionar aliments als malalts, tant els ingressats com els que feien llit a casa seva. A causa de la precarietat de l'alimentació quotidiana, donar-los carn (que només era present en la dieta els dies de festa) o racions extraordinàries de pa constituïa un mitjà per ajudar a curar-los.

La documentació de l'Hospital conté nombroses paperetes signades pel metge, en les quals prescrivia el subministrament de pa o carn a algun malalt i indicava quants dies tindria dret a rebre aquests aliments suplementaris.

Es tracta d'un lligall de receptes escrites en petits fragments de paper d'aproximadament 10 cm de llarg i 7 cm d'alçada. Cronològicament se situen entre 1823 i 1857. Us en mostrem dos exemples.

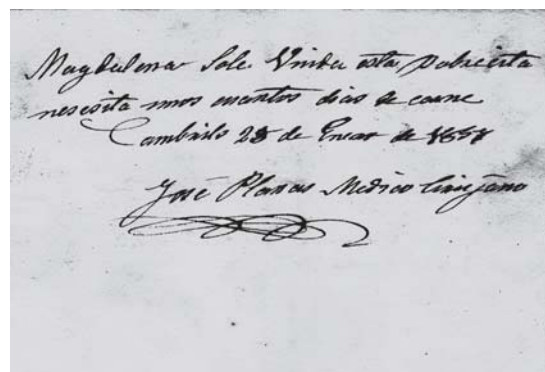
Aquestes receptes ens demostren que malaltia i pobresa (provocada sovint per la viduïtat o la impossibilitat de treballar) eren conceptes íntimament units.

Transcripció:

«Hospital. Dense dos libras de pan para los enfermos Jon Guasch y María Vidal, para hoy día de la fecha.

Cambrils y diciembre 18 de 1854. El facultativo»

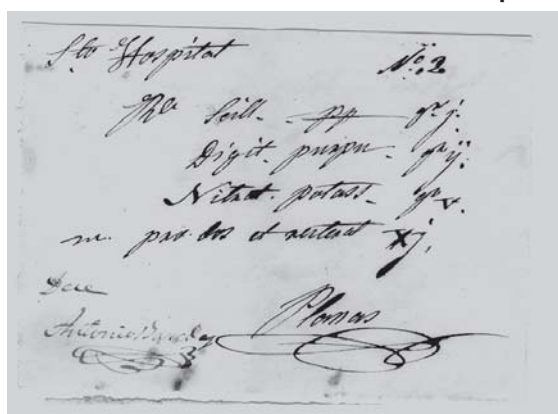
Transcripció:

«Magdalena Solé. Viuda esta pobrecita necesita unos cuantos días de carne.

Cambrils, 28 de enero de 1857.

José Planas, médico cirujano»

Recepta de medicaments

El document que reproduïm reflecteix la funció mèdica de l'Hospital. Es tracta d'una recepta de medicines adquirides a la farmàcia d'Antoni Bassedas per ordre del metge Planas. Al peu del document hi ha les seves signatures.

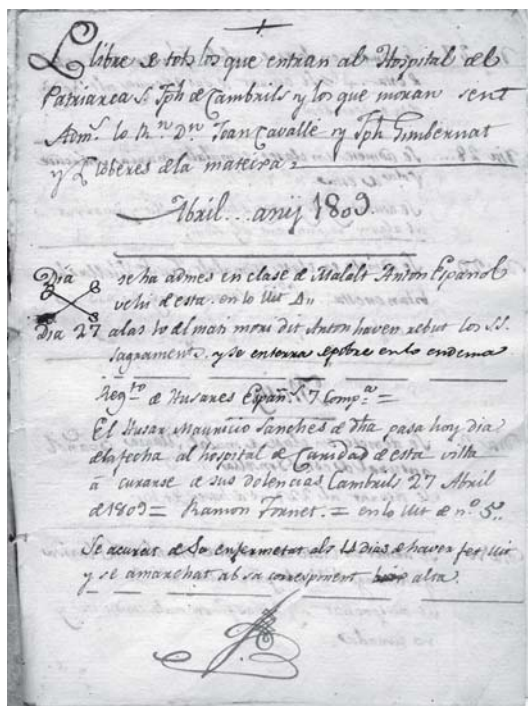
Els noms dels medicaments i les quantitats són gairebé il·legibles: estan molt abreujats perquè, encara que són termes molt tècnics, eren molt familiars tant per al metge com per al farmacèutic.

A l'AMCAM es conserva un únic lligall d'aquestes receptes, datades entre 1854 i 1855. Igual que les paperetes de subministrament de pa i carn, estan escrites en fragments de paper de petites dimensions.

Quadern de registre de malalts ingressats a l'Hospital

És un dels documents més singulars que es mostren a l'exposició. Correspon als anys 1809-1811, en plena Guerra del Francès.

La primera pàgina del quadern de registre

Està format per 10 fulls relligats de paper (de 21 cm d'alt i 14,75 cm d'ample) i unes cobertes de paper blau més gruixut. A la coberta hi ha anotat aquest títol: *Librete dels malalts que entren en lo Hospital y los que moran*. A l'encapçalament del primer full es fa constar que el nom és «Hospital del Patriarca Sant Joseph de Cambrils».

Conté 56 registres d'entrada, **escrits un sota l'altre en ordre cronològic**. Pels canvis de lletra es veu clarament que anaven apuntant cada malalt a mesura que ingressava i que reservaven un espai en blanc on, més tard, anotaven el moment en què marxava o moria.

El primer registre és del 27 d'abril de 1809 i l'últim del 23 de març de 1811. Tots són molt sintètics i aporten dades similars: nom del malalt, ofici, població, data d'ingrés i causa. Vegeu-ne un exemple: «Llit 2. Dia 2 desembre 1810 se admet en clase de malalta Rosa Masoni, donsenlla». Les anotacions de sortida detallen la data i si s'ha curat o ha passat a un altre hospital: «Marcha als 9 dias, havent[t] curat de sa enfermetat».

No sabem si el volum d'ingressos que reflecteix el quadern és equiparable al d'altres moments en què no hi havia guerra. Sí que s'observa que **molts són soldats**.

A la primera pàgina del quadern, que reproduïm aquí, hi podem veure un altre registre d'ingrés d'un soldat: «Regimiento de Húsares españoles, 7 Compañía. El Húsar

Mauricio Sanches, de dicha, pasa hoy día de la fecha al Hospital de Caridad de esta villa a curarse de sus dolencias. Cambrils, 27 abril de 1809. Ramon Jornet. En lo lilit de nº 5». Més tard, van escriure sota: «Se a curat de sa enfermetat als 14 dias de haver fet lilit, y se a marchat ab sa corresponent alta». Com veiem, l'exèrcit usava un sistema d'altres i baixes mèdiques similar a l'actual.

També hi trobem algunes **persones que la guerra havia desplaçat lluny** de les seves poblacions: entre altres, tres membres de la família Jardí, expatriats de Tivissa. Més penós encara és el pas per Cambrils de Madalena Vidal, que el 12 de maig de 1810 va entrar a l'Hospital; l'escrivà va anotar: «diu ser muller de un soldat, y acaba de ser presonera en Zaragoza. Se ha despachat dita malalta ab pase fins a Tortose vuy dia 25 maig». Notícies com aquestes es relacionen tant amb els trasbalsos que els conflictes bèl·lics provocaven en la població civil, com amb la posició de Cambrils vora el camí reial.

De les anotacions se'n dedueix que en aquell moment l'Hospital tenia cinc llits, i que els malalts havien de pagar una quantitat diària per la seva estada. Narcisa Jové, muller d'Antoni Basó, va ingressar el 25 de gener de 1811 «prometent donar mitja paseta diària». No sabem si el pagament era habitual o provocat per les circumstàncies extraordinàries de guerra. Malgrat tot, existien fórmules per **ajudar els malalts que no podien pagar**. De vegades, algú altre assumia el pagament com a obra de caritat: «Llit 4. Se admet vuy dia 26 Anton Molins, fadrí, pagès, en clase de malalt, habitant[t] en esta. Un devot li paga lo gasto farà». Hem de tenir en compte, a més, que l'estructura social de gremis contemplava entre els seus objectius cobrir aquestes mancances: «Llit 5. Se admet en clase de malal, vuy dia 27, Ramon Piñol, víduo, matriculat de esta. Qual Gremi de Marina ha ofert 3 sous diaris».

Veiem també que **molts dels ingressats morien**, sens dubte per la precarietat de les condicions higièniques i dels mitjans de curació. Les anotacions de les defuncions estan assenyalades al marge amb uns signes que les fan visibles a simple vista: en les primeres hi van dibuixar dues tibies entrecreuades, més endavant hi van afegir una calavera i finalment ho van substituir per una creu.

Indicacions de defuncions del quadern de registre

Activitats a Cambrils i fora

L'antic Hospital de Cambrils: memòria d'un servei públic

Museu Molí de les Tres Eres, fins al 3 d'abril de 2005.
Informació: Museu d'Història de Cambrils (Tel. 977 794 528, mhc.cambrils@altanet.org).

Exposició temporal dedicada a la història de l'antic Hospital de Cambrils. La protagonitzen els documents que es conserven a l'AMCAM relacionats amb la gestió i el funcionament de l'Hospital i els objectes recuperats en l'excavació prèvia a la rehabilitació de l'edifici.

Bernardí Martorell. Un gran arquitecte del Modernisme

Museu Agrícola de Cambrils, fins al 31 de desembre de 2005.

Informació: Museu d'Història de Cambrils (mhc.cambrils@altanet.org, tel. 977 794 528)

Exposició centrada en l'obra arquitectònica de Bernardí Martorell i Puig (1877-1937), a través d'un seguit de plànols, fotografies i documents.

Martorell és l'autor de l'antic celler de la Cooperativa Agrícola de Cambrils, avui Museu Agrícola.

Qui no anuncia no ven. Els artistes catalans i la publicitat (1888-1929)

Tarragona, Antiga Audiència. Fins al 27 de març. Informació: Tel. 977 23 00 60.

Exposició que reuneix els anuncis publicitaris creats per 54 artistes catalans en el pas del segle XIX al XX: Junceda, Opisso, Apel·les Mestres, Lola Anglada, Casas, Utrillo, Picasso, Dalí...

«Qui no anuncia no ven!» era el reclam predilecte per omplir els buits entre anuncis en les revistes i diaris en català.

Quan Catalunya cavalcava damunt les ones: el Consolat de Mar i el Llibre del Consolat de Mar

Barcelona, del 17 de març al 15 de maig de 2005. Informació: Museu Marítim. Drassanes Reials de Barcelona (Tel. 933 429 920, m.maritim@diba.es)

Exposició que mostra la importància que va tenir el Consolat de Mar, en una època en què Barcelona va gaudir d'una gran vitalitat comercial i es va convertir en un dels grans emporis de la Mediterrània. S'hi mostren alguns dels documents del Consolat.

Condicions de vida al món rural. V Jornades Sistemes agraris, organització social i poder local

Alguaire (Segrià), del 14 al 16 d'abril. Informació: www.sistemesagraris.udl.es

Es reflexionarà sobre les condicions materials de vida al món rural: distribució de la riquesa i de l'alimentació, habitatge, sanitat i ensenyament, organització social i moments de canvi històric en les condicions de vida.

Organitzades pel Departament d'Història de la Universitat de Lleida.

Mots amb arrels. Els noms de lloc ens parlen

Barcelona, Palau Robert. Fins al 3 d'abril. Informació: Tel. 93 238 80 91, <http://www.gencat.net/probert>

Exposició que mostra la riquesa i la varietat dels topònims catalans, amb

l'objectiu de donar a conèixer i preservar aquest ric patrimoni lingüístic i cultural. Els mots que designen els nostres pobles, rius, muntanyes i racons retraten la geografia local d'una manera molt gràfica i suggeridora. Alhora, són testimonis de totes les cultures que s'han establert al nostre país al llarg dels segles.

Imatge de l'Hospital, reproduïda a l'exposició.
Foto: AMCAM

Ajudes per a investigadors

Premi d'investigació Port de Tarragona

Convocat per l'Arxiu Central del Port de Tarragona, i adreçat a treballs sobre aspectes humanístics o científics relacionats amb el port de Tarragona o la seva àrea d'influència històrica.

Dotació: 6.000 €. Termini: 31 d'octubre de 2005.

Informació: Tel. 977 243 934, www.porttarragona.es

Beca Doctor Gibert 2005

Convocada per la Secció de Lletres de l'Agrupació Cultural de Vila-seca i adreçada a recerques sobre Vila-seca i/o la seva zona històrica, en algun d'aquests temes: el període 1789-1917, la immigració durant el segle XX o les arts i oficis a la Vila-seca preindustrial.

Dotació: 3.000 €. Termini: 30 d'abril de 2005.

Informació: lletresacv@terra.es

III Convocatòria d'ajuts per a projectes d'investigació o de difusió cultural

Ajuts convocats per l'Institut Ramon Muntaner i adreçats a projectes d'investigació o de difusió cultural que impliquin a dos o més centres d'estudis o un centre d'estudis en col·laboració amb altres entitats.

Es contemplen temes relacionats amb el patrimoni cultural, històric, etnogràfic, artístic o arqueològic, la literatura, la música, l'educació, la integració social, els factors de desenvolupament econòmic regional, l'avaluació socioeconòmica del territori o el medi ambient.

Dotació: de 1.200 € a 6.000 €. Termini: 27 de maig de 2005.

Informació: Tel. 977 401 757, mcarme@irmu.org

Arxiu Municipal de Cambrils

Plaça de l'Ajuntament, núm. 4. 43850 CAMBRILS
Tel. 977 794 579. A/E: arxiu@cambrils.org. URL: www.cambrils.org
Horari: Dilluns, dijous i divendres de 9.30 a 14.30
Dimarts i dimecres de 9.30 a 14.30 i de 16 a 19

C AJUNTAMENT DE CAMBRILS
Àrea de Cultura
Arxiu Municipal

